

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU
POSTOM NA MJESEC K 1.25. ZA TROMJESEC K 3.75 POLUGODIŠNJE I GO-
DIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POSTARINA — PLATIVO
I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

JUTARNJI LIST

IZLAZI SRIEDOM, PETKOM I NEDJELJOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TI-
SKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRAN-
KIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIENIKU.

Stranka prava hrvatskom narodu.

Poslovni odbor stranke prava upravlja proglas na hrvatski narod. Dne 15., 16. i 18. ov. mj. pozvano je pučanstvo Banovine, da u roku od pet godina po četvrti put stupi pred izbornu žaru i svojim glasom odluči o svojoj budućnosti. Prevelika su ovo izkušenja za jedan narod, i kada bi bogat i slobodan bio, a kamo li ne za gospodarski izsisan, i politički skučen narod hrvatski. I baš zato, jer je hrvatski narod tako pošten, dolazi mu stranka prava, nosioc ideje njegove needvsnosti, da mu utrudjelom i sustalom bude vodič u teško prohodnim klancima, kroz koje proći mora svaka stvar dobra, plemenita, uzvišena, jer po trnju dolazi se do zvijezda slave.

Nema ništa naravnijega, ništa logičnijega, no da u ovoj borbi za slobodu, na koju nas goni i sam prirodni nagon čovjeka samoobrane i podžiga ljubav iskrenjega, bude cjelokupni narod složan. Tisućljetne borbe i svakojaki uplivi na ovom izloženom položaju naše Hrvatske, gdje se skrštavaju razne kulture i prepliću interesi raznih rasa, učiniše ipak da je gdje-gdje zatorno djelovanje dušmana našeg narodnog obstanda našlo krhko tlo i u narodnu njivu bacilo pogubno sjeme. Ali je u srčiki naroda hrvatskoga ključao život, vrila je krv plamteća za slobodom i dani Kvaternikovog ustanka u Rakovici mogli su biti dani narodne epopeje, da ne bijaše baš položaji Hrvatske, koji izazivao svakojake uplive, što zabijali klin u život naroda. I tu je uzrok, dok Bugarska i Srbija mogahu proslaviti dan svog oslobođenja, da Hrvatska, i ako kroz stoljeća pokazala mnogo više odporne snage, nije mogla da ugleda sunce slobode.

Udes je već takav, da je čovjek u svom djelovanju podvrgnut vanjskim

uplivima. Tako i narodi. A to nije ništa ponizujućeg. Ali ponizujuće je to, da u jednom narodu, politički i gospodarski podređenom, najde se njegovih vlastitih sinova, i samih stranaka koje pod tim tuđinskim uplivima djeluju i služe im. Ne samo to, ma ima u našem narodu stranaka koje, da izlječe rane od tuđina nama zadane, idu po recepte tom istom tuđinu i traže njegovu pomoć. Takav je degenerirani stvor hrvatsko-srbska koalicija, koja evo i sada pozivlje u pomoć onu istu magjarsku opoziciju, koja je, dok je bila na vlasti, stvorila poznatu željezničarsku pragmatiku, da iztjera naš jezik sa željeznica, da otme kruh našoj djeci, sruši neprijatnu joj hrvatsku vladu i raztjera hrvatski sabor. Kada bi ta hrvatsko-srbska koalicija bila zaista predstavnicima hrvatskog naroda, kako grdno, kao sramotno po nas bi bilo, kad bi nam se reklo, e čeljavmo onu istu ruku koja nas tako nemilo bijel!

Ali hrvatsko-srbska koalicija ne ponizuje nas samo pred Magjarima, koji Hrvatsku drže politički podređenom, da ju gospodarski i financijski izišu. Ona je i u bosanskom pitanju zauzela otvoreno protuhrvatsko stanovište, dopustiv Magjarima i njihovim saveznicima Srbima da, bez prosvjeda zakonitog predstavnictva Hrvatske, zatiru hrvatsvo Bosne i Hercegovine, tih jednog sastavnih dijelova hrvatskog kraljevstva.

Ljudi od hrvatsko-srbske koalicije i mogu tjerati taj izdajnički posao bez ikakva grižudnosti. Ta gončini njihov Dr. Vladimir Nikolić pl. Podrinski bio je godine i godine vjeran slugan Khuenov, ko za narodnog pokreta god. 1903. kao veliki župan u Ogulinu nemilostno gonio je onaj narod. Druga jedina koalicijska veličina, Dr. Gjuro Šurmin, poznata i literarna ništica,

koji je dobio profesorsko mjesto na hrvatskom sveučilištu milošku Khuenovom, i ako ga je profesorski zbor proglasio nedostojnim — je časti, i danas uzgaja svoju djecu, u priestolnici Hrvatske, u njemačkim školama. Nadodamo li još onu mizernu figuru književnika i političara amo iz naših strana, koji je Talijanima darivao Istru i Trst te kupovao srečke Legine da podupre raznarodjivanje naše djece, eto vam slike naših slavonsra s one i s ove strane Velebita, kojima je opet Stjepan Radić, neokrunjeni seljački kralj, tek prosti clown, pripravan da komedijaš svakom gospodaru.

Protiv tih slugana svakih vlada i izvršioce svakih upliva izlazi stranka prava, oslanjajući se na čisti hrvatski živalj, i protiv raznovrstnim težnjama, koje idu za tim da hrvatski narod propaue u moru tuđinstva, iznosi zahtjev da Hrvatska bude sebi svoja, slobodna, ujedinjena, sa samostalnim gospodarstvom i financijama.

Proglas stranke prava hrvatskom narodu baš izliče i gospodarsku važnost ovih izbora, jer će izabrani zastupnici imati da odluče, hoće li se narodno gospodarstvo i financije kraljevine Hrvatske izručiti i za budućih 10 godina Magjarima i ruke ili ne, buduć se dojučer godine imaju izabrati kraljevinski odbori za obnovu financijalne nagodbe s Ugarskom.

Vlastodržci razumiju, kakva im pogibelj prieti od pravaša, i za to lačaju se svih mogućih sredstava da spriječe, da u izborim izbije nepatvorena volja naroda koji je sav zagrijan težnjama koje zastupa stranka prava. Za to Tomašić svrgava pravaške načelnike, umirovljuje učitelje pravaše i zatvara pobornike pravaške ideje.

Kako će izpasti izbori u Banovini? Svi Hrvati se tako pitaju i velikom nadom očekuju izpadak predstojeće borbe u Banovini.

Ta borba ima naime dokazati,

jesu li Hrvati počeli raditi za sebe ili se još zanašaju za tuđinskim mislima, srbstva, magjaronstva i izhitrenim lozincima političkih kruhorboraca kao što su naprednjaci i radičevci. Imali bi dokazati, hoće li Banovina u istinu započeti kolo borbe za jedinstvo i slobodu naroda hrvatskoga ili će ona sama i nadalje služiti Magjari i puštiti da sve pokrajine hrvatske životare osamljene i daleko od matere zemlje. Imali bi dokazati, hoće li bieli Zagreb da bude na čelu cielog hrvatskoga naroda, njegov um, njegovo srce i barjak slobode ili se zadovoljava da ostane i nadalje tobože glavnim gradom samo nagodbene Hrvatske. U jednu rječ imali bi dokazati, je li narod hrvatski zrio da započne ozbiljan rad za svoje ujedinjenje i slobodu ili je još takav, da ima samo ono, što mu tuđinac dobaci.

Teško je preoreći, kako će izbori svršiti i kakovim će se ljudima Banovici pokazati. Po novinam ne da se to preoreći.

Nego ako izbornici u Banovini budu se obazirali na korist naroda, na želje nas Hrvata, od njih silom odjeljenih, na našu ljubav, na naše vapaje, na našu vruću nadu, da s njima zajedno vojujemo za slobodu; ako Zagreb bude htio da bude u istinu onim, čim ga mi želimo viditi, naime središtem cielog naroda hrvatskoga, a ne samo male nagodbenjačke provincije; ako izbornici budu vratili koaliciji i Tomašiću samo deseti dio onoga što su im oni u varanju i poniženju naroda pozajmili, mi smo sjegurni da će izpadak izbora biti na diku Banovine i Zagreba, a na korist cielog naroda hrvatskoga.

Ako se izbornici budu puštali i još zavadiati od koalicije, izbori će biti na poniženje za narod; ako od Tomašića biti će i poniženje i sramota.

Izbornici Banovine moraju znati, da je u njihovim rukama za dosta godina sudbina ciele politike hrvatskoga

naroda, oni moraju znati da je ovo čas u kojem oni odlučuju, da li će sranka prava, a to je cielei hrvatski narod, početi da odmeta klupko nepravda počinjenih na hrvatskom narodu.

Ako dakle oni budu imali pred očima da je ovog časa u njihovim rukama zastava jedinstva i slobode hrvatskoga naroda, mi smo sjegurni da će većina biti za stranku prava, jer je ona jedina stranka svega hrvatskoga naroda od Dunava do mora. Mi smo uvjereni da će oni tu zastavu iz izbornoj kreševa podignuti tako da ju cielei narod hrvatski vidi neokaljanu i pobjedonosnu.

Za tom zastavom stupit će onda svi Hrvati. Biti će tada i progona, ali pobjeda je sjegurna, jer neće biti kraja gdje se neće boriti za jedinstvo i slobodu hrvatskoga naroda.

Ako pak toga ne bude, ako izbornici dadu svoj glas bilo magjaronima Tomašićeva kova, bilo kova Nikolićeva, znači da nismo još zreli . . .

Imat ćemo vladu i sudbinu političku, kakovu zaslužavamo.

Sve stoji danas do Zagreba i Banovine. Pod barjak dakle stranke prave!

Kandidati stranke prava.

Poslovni odbor stranke prava proglasio je u glavnom glasilu stranke sljedeće kandidature, i tim izpravljamo našu viest u posljednjem broju:

1. Zagreb I.: Dr. Aleksandar Horvat, odvjetnik u Zagrebu.
2. Zagreb II.: Dr. Vladimir Prebeg, odvjetnik u Zagrebu.
3. Zagreb III.: Franjo Hrustić, trgovac u Zagrebu.
4. Varaždin: Dr. Ljudevit Jurinac, odvjetnik u Varaždinu.
5. Karlobag: Ivan Peršić, posjednik i novinar u Zagrebu.
6. Gospić: Dr. Ivan Ružić, odvjetnik u Zagrebu.

Ne beru se duše sa gloga.

Napisao don Marko Vežić.

Netom naščjem: „Hvaljen Isus“, po odgovoru „vazda“ razpoznajem glas svoje domaće; ali ne mogu, da me zakolješ, pogoditi onaj prvi zvuk — „hvaljena“.

— Nu, dušo, recide mi, bi li mogla s misnikom prodivaniti? Da ne spava? — ono će u kabanici tobog domaće.

— Bog s tobom, moja Luče, što je tebi? Sad će spavati, a blize su ure užini! — Pri tome izbili prama suncu, da pogagja, koji tu doba. — Neka su, bona, o krake noći, opet i one imaju svoje ure, a lih niko nikome ne potaja.

— A, oči moje, da odkuda bih ja znala, kako se misnik vlada? Obrjetki su moji obilježaji oko njegovih zidova. Već se ja vladam po svojima od kuće. Oni se sada, ko poklani, povallil pod hraste povije kuće i rču, a prije su se nasukali pure i varenike, da u njima breči.

— E tvoji! Ali tvoji niesu moji. Pa tko će znati, kad se tvoja čeljad noću i dižu, a tolici ne će ni legati, kad omeve red za sitnim zubom, a drugo će k volima i govediama. Opet evo ti ovo blažene vrsište i ne podraši odmah s večera i pri zakladi, već te zateku na vršaju ručna doba, ne ćeš doajkati, vanda smetješ isebe i ono blaga.

Evo ti se ovako nastavila moja starica, da stariću svojim razgovorom rasklaguje, pa bi zar ona li pod ognjište zaboravila, da priviri, gori li pod bakricom, da može, na ti, na beričetnoj prigodi, druga s drugom probesjediti. I onako se moja kula na samotnu u goru zavrla i među prociepane obere zatisla: kućne čeljadi na broju ciglo ja i ona; moje se „predike“ s oltara čitko za svetačnim dana, a kod kuće ih ja rječko solim, da na presolim, kad oboje znamo i utvrgjeni smo, da su dva i dva četiri, a od ostaloga — o čemu bi, vanda se sigrali drvenih lemeša.

Što ja pred vrata i okom u kabanicu, a to mi se ispod nje ukaza ljubezna i bogomoljna starića, baba Luca Grbeševa, tamo iz gornjega kraja župe.

— Što je, bako moja, Luče moja? Vidi ti nje! Koje su to tebe ozgđ i ob ovoj uri skotrljaje, pa se još kabanicom ušila, ko da su sveći sredozimci!

— Alasosivaje, oče! . . . Nu, dajde, oa ti poljubim misničku ruku. . . . A evo oče — smeta se starića i štipacim ispred sebe barka. — Uboljkala sam vam, sunce moje, još od ljjidana, pa kad ču, promisliha sam se, već evo k tebi, oče milosrdni, da me središ, s onim svetom izmiriš i na nj pošalješ, kud ti za ovaj viese niesam, ko ni omatorio grab za mladikov granu.

— Lako je i to će se, moja stariće,

bez muke opremiti i obaviti. Već koji tu vuci i njihova sila najali, a vatre prižegle, da ti amo pješice gmižeš o svojoj mucu, kad bih ja lakše k tebi tamo na tugjim nogama? Tko će znati, koliko si ih ti u svoje tabane sagnala, kad se meni na paripu hoće obilate dvije ure do vaših kuća!

— A što ja, oče, znam, kad sam od kuće pošla? Još nije bilo počelo ni svičati, kad sam se sa svojima izljubila, i za prošćenje ih zapitala, da moji pomanjkanja, a Bog pomanjkanja i griehie prosti.

— Ajde ti, Luče, tu u kapelicu, pomoli se i saberi, a do tren eto i mene — prihvatim ja, jer mi se smili s puta umorna starića, da se neobičajna do u ove debele ure naštesre i bez kapi vode, pati.

Dok ovo i ovo pričvrstio i naredio svojoj Pekari, da starići spravi zlicu mlake vode — suzu kave, da ponutricu pogrije, a pozatim kapcem ožimite dropluje podraška i protare starenjom razvodnjenu i obaštriu krv — opremim se u crkvu i tu sredim kršćanicu, kako božji zakon donosi. Po objavljenju ispoviedi i pričesti da ču nadvo, prepuštajući strinu, da se na istiničiji i tvrdoj molitvi ogrije i sa svojim se milim Bogom u pričišci skromne Gospodnje čelije porazgovori i sporazumi — kad ona ti me levom rukom pri prolasku do nje dohvati za obrub svakidašnje crne misničke halje, a desnom se ispod jačm ka

česka i stidna će još stidnije, zarumeniv joj blage jabučice na obrazima poput onih, što ko jutros u zoru sa stabla pooptale, crv ih je iznutra proburgijao, ali se izdvora sjaju i crljene:

— Eh, da bi još jednu, oče, hrano moja, pa onda eto, neka se vrši volja Božja! — zakmeza Luca.

— A što to, kruno moja? Nu govori! — Da biste me u svakoj učvrstili i uljem svetim obmazali, da vam više ne dođijavam. Znam ja, da se dodije i u gladke žutake zagledati, a kud li neće jutros vama na iskršene jadne godine, krmeljom nagnrdjene, a starošću porušene. Bi li me duša zaboljela, da vas iznovice, do dvadni, na ovlike dalečine i po ovoj Božjoj vatri mučim, kad se i onako svaka moja peča mesa jednom hvališe, da su moje ure na prikrakju, kad za staro i nije već smrt!

— Ne staraj se ti za moje trude i muke; za to sam ja, moja Luče i poslan amo, da liečim duhovne rane duše i pomilam ih uljem ljubavi pomazivam i povijam, ne će li kojom srećom zacieliti. Pogotovu ne spominji mi ti svojih zanapasti, kad si opet glavom ti razbusalo smilje na rasplavici moje prostrane župe i ne brane mi sa njega stručić po stručić, jedno po jedno odkidati, da ga mladosti u njeđa zatisnem, neka joj miriše, ali i po istini priča, što je ljudski život, kad valja, a kad ne valja i

što su proviekovane godine, kad im ciena oskače i opet im se trne.

— Ostarila si, bako, i najstarija to vlat sa tebe kate, a ne laže, ali se tvoje godine mladikovim kite, a zelenikom rese, jer ih niese zapuštal, već marno i starosno zalievala svojim oduljim, ali kršćanskim istinitim i neokaljanim življenjem.

— Već bih ti ja prikričao, da se ti primiriš, a u ulje sveto ne tiči. Nit je ovo i ovdje mjesto i zeman; a kad Bog ne će smrti ni onog grednog grješnika — jer i neka su goleme ljudske opačine, opet i one imadu svoju mjeru, a Božjem se milosrdju nigda vjedricom ne dodi dna — a pogotovu to, bi reči, ne će nenadne, već da se osviesti, u sviesti i živi, zar će tebe, namrdjelana moja ogrice, s ovoga svieta na drugi pozvati u svakoj nenaprijetanu i kršćanskim blagoslovom neznanu?

— De se ti onda zavali milosrdnome Spasitelju, koga si eto primila u svetome pričestalu, pa kad iz crkve stupiš, nu se trenom svrati, da mi unijeh dvoje razhladnom vodicom svoje prirodjene dobrote, a ukučane obeseliš i pirkicom ih svoje priproste bezazlenosti obaspeš — i odmaknem se od nje i koracim nedvo.

(Nastavit će se.)

7. Perušić: Pop Stipe Vučetić, župnik u Bilaju.
8. Otočac: D.r Živko Petričić, odvjetnik u Gospiću.
9. Senj: Drago Vlahović, načelnik grada Senja i veletržac.
10. Slunj: Pop Mate Polić, župnik u Vališetlu.
11. Vojnici: Ante Pejčić, župnik u Vukmaniću.
12. Vrbovsko: D.r Milan Sokolić, odvjetnik u Ogulinu.
13. Draganić: D.r Josip Pazman, kr. sveuč. profesor u Zagrebu.
14. Jasica: D.r Ivan Banjavčić, odvjetnik u Karlovcu.
15. Pisarovina: Franjo pl. Kufrin, župnik u Jamiću.
16. Dugoselo: Marko Mileušić, veleposjednik u Bukovcu kraj Zagreba.
17. Sv. Ivan Zelina: D.r Mile Starčević, odvjetnik u Zagrebu.
18. Velika Gorica: Ivan Peršić, posjednik i novinar u Zagrebu.
19. Dolnja Stubica: D.r Josjo Spasoje Fattori, odvjetnik u Zagrebu.
20. Petrinja: D.r Mile Starčević, odvjetnik u Zagrebu.
21. Kostanjica: D.r Tomo Kumičić, odvjetnički perovodja u Zagrebu.
22. Pregrada: D.r Vuk pl. Kiš, odvjetnik u Krapini.
23. Klanjec: D.r Vjekoslav Homotarić, župnik u Tuhlju.
24. Ivanec: Čezar Akačić, ljekarnik na Sušaku.
25. Biškupec: Juraj Tomac, župnik u Vojnom Križu.
26. Novi Marof: D.r Aleksandar Horvat, odvjetnik u Zagrebu.
27. Zlatar: D.r Tomo Kumičić, odvjetnički perovodja u Zagrebu.
28. Bjelovar: Stjepan Mrakužić, župnik u Cirkveni.
29. Hercegovac: Ante Jurišić, seljak.
30. Čazma: Stjepan Mrakužić, župnik u Cirkveni.
31. Križ: D.r Josip Frank, odvjetnik u Zagrebu.
32. Sv. Ivan Žabno: D.r Fran Mitobar, kr. sveuč. profesor u Zagrebu.
33. Križevci: Fran Novak, župnik u Ologovnici.
34. Koprivnica: Stjepan Zagorac, župnik u Koprivnici.
35. Novigrad: D.r Mirko Puk, odvjetnički perovodja u Zagrebu.
36. Klostar: D.r Gjuro Balaško, odvjetnik u Gjurjevcu.
37. Novska: Martin Czerquenz, veleposjednik u Lipovljanima.
38. Novogradiška: D.r Stjepan pl. Pomper, odvjetnik i načelnik grada Križevca.
39. Daruvar: Rudolf Kuneš, veleposjednik u Daruvaru.
40. Pakrac: D.r Vinko Matijević, odvjetnik i načelnik u Pakracu.
41. Viličelo: Ivan Zatluka, ravnatelj štedionice u Virovitici.
42. Požeža: Stjepan Lesny, župnik u Sesvetama kraj Požege.
43. Brod N. S.: D.r Vladimir Prebeg, odvjetnik u Zagrebu.
44. Garčin: Dragutin pl. Hrvoj, odvjetnički perovodja u Zagrebu.
45. Virovitica: Ivan Nepomuk Jemeršić, župnik u Grubišnompolju.
46. Šid: Dragutin Jakić, župnik u Tovarniku.
47. Ilok: D.r Aleksandar Horvat, odvjetnik u Zagrebu.
48. Vinkovci: Marko Lombarović, posjednik i načelnik u Otoku.
49. Cerna: Marijan Mihaljković, predsjednik brodske imovne občine.
50. Bošnjaci: Dragutin Jakić, župnik u Tovarniku.
51. Bakar: August Bujan, urednik, Rječnog Glasnika.

Za kotare: Delnice, Karlovac, Glina i Iudbreg oglašit će se kandidat za koji dan.

Tamo amo po Splitu.
Split, 8. prosinca.

Antonije u brizi i računjanju. „Jedinstvo“ donša, da mali Antonije ne izlazi više u šetnje radi „nekih briga i konačnih računa“. Mi dobro razumijemo te Antonijeve „neke brige i konačne račune“.

Jedno, što ga mori misao, na što je narodna stranka u Dalmaciji spala; drugo opet onaj sramotni i kukavni uzmak njegovih gospodara i nadahnitelja na sudu.

„Svrha je godine“, pak u starijoj godini razmišlja o svojim starijima, i savjest ga peče na samu pomisao, što je nekoć bio i na što je danas spao. Glas ga savjesti muči, kad samo stane da produčava sama sebe. U mladosti žestoki antihrvat i antikerlički napadao je u „srbskim“ novinama katoličke svetinje, nabacivao sve na blatom na najuglednije hrvatske političare, grdio je i psuovao jednog Strosmajera, a to bez sve razloga, kako je sam u javnosti priznao, a sve za to, jer mu se dobro plaćalo.

Kasnije je „požalio svoju mladost“ (njegove doslovne riječi) i grdio je one, koje je do jučer hvalio, a hvalio je one, koje je do nedavno psuovao, a to sve iz puko materijalnog dobitka. Pokojnik iz novi Pavao u zapljenjenoj brošuri izabirao je po svim sedam zakonima braću Srbe, a bacio se ničice pred koljena onih, koje je opadao i klevetao, zamolio ih za oprostjenje i oni mu velikodušno oprostili i skrušenom pokojniku osigurali budućnost. Vjerovahu njemu ondašnjem uvjerenom pravaši i čvrstom katoliku i, u dobroj vjeri, nadjose mu zaslužbu ovdje. Tada se pismeno obratio na blag. biskupa, kojemu se ponudio za urednika jednog kat. lista, a ova je kasnije stupiše na današnje mjesto, klevetao kako je malo kasnije napadao na svoje dobročinitelje: *pope i fratre*. Pravaš je bio, jer mu je onda konveniralo, ponosio se kat. imenom, jer mu je to onda nosilo, ružio je svakoga, jer mu se to dobro izplatio. Pozivalo ga se u Dubrovnik uz veću mjesečnu plaću na uredništvo „Cr. Hrvat.“ i vlastoručno je podpisao da će list uređivati u skroz stekliškom duhu i zagovarati sjedinjenje Bosne i Hercegovine s drugim hrvatskim zemljama i bio je pripravan doći, ali za njegov naum dočikase njegovi gospodari, povišise mu plaću, da im dalje služi za njihove prozire svrhe, i on se pokorio.

U staro smo još godini, za to iznositelje letimice stare Antonijeve grieh, dok čemo novom nove, a moguće da mu ovi, ako čuti u sebi još glas savjesti, uz ono lažno svjedočanstvo na sudu, zadaju toliko briga, da je prestao u „mojim šetnjama“ sa šalama. Pa opet ti „konačni računi“! Članovi administracije vode „konačne račune“ i na koncu izlazi ogromni deficit, što ga svake godine podmiruje neka banka. Antonije će novom godinom biti odmah veseliji, čim bude za svoj trud dobro nagradan, „samo malo ustrpljenja“, dok prestanu „neke brige“ radi nagrade te dok se podmiri i „konačni računi“, „pa će opet“ u šetnje, „i kad počne bez prestanka“ će izlaziti.

„Svi navajuju“ na Antonija. „Što ih nema.“ Priznajemo, da je inama žao, jer u njima uživamo. „Da veselo srce kudjelju — prede“, odnosno, da mali čim prije počne „bez prestanka“ ići u šetnje, spravi smo Antonija riešiti tih „nekih briga i konačnih računa“, te čemo mu bez kuverte odmah platiti sve račune dužnika „N. J.“, ako u cistiosti iz zapisnika donese čitavu razpravu, koja se prošle sedmice vodila proti don Bartulu Ganzi na tužbu veleprometne dinastije Grgić. Antonije pa i njegovi cijenjeni čitaoci s našom ponudom mogu biti prezadovoljni.

Osudjen šimetovac. U sriedu i četvrtak vodila se porotna razprava proti Roku Katinacu pok Marina iz Kaštela, koji je 30 jula t. g. ubojitim oružjem probio Marina Bilušca Ivanova, našeg pristašu, koji je preminuo u strašnim mukama u tamošnjoj bolnici. Obiteljenog branio je mladi Mangjer. Porotnici sa 3 proti 4 priznaše krivnju obuzetnika. Roku Katinac osudjen je na 6 godina teške tamnice, poostrene svakog 30. jula postom i na izplatu parničkih troškova. Šimeta je bio u Spljetu tada skriven, vani ga nije bilo vidjeti, već je ostavio svojeg kočijasa često je šljao svojega pouzdanika Antonija da mu javi izpadak raprave.

Gospoda odgovaraju. „Jed.“ i „Slob.“ uzeše složno u obranu V. Katalinića proti našim „napadajima“, kojima bi ga htjeli „ozlovoljiti“, da se ne primi načelnikštva. Gospoda se urednici u tome jako varaju, dapače ovdje otvoreno kažemo, da smo mi „naivni i zlobnici“ baš zato, da se on primi načelnikštva. Pitamo mi njegove odvjetnike, nek nam odgovore, koji su po sriedi uzroci, da se g. Katalinić već primio i zahvalio na načelnikšću časti i uza sva moljkanja neće da se sada

primi? Mi sigurno nismo krivi, već bi Antonije i oni oko „Slobode“ morali znati, koga i česa se on najviše boji. Ako želi, mi smo im spravi odgovoriti. „Djetići“ oko „Slobode“, da se poslušimo izrazom „N. Jed.“, vele, da je iz temelja izmišljena naša viest o prodaju mesa sa strane občine, pa kad su sve i svakoga propitivali radi toga, za što se nisu potrudili i do g. V. Katalinića, pak bi saznali istinu, a ne onako bez napadati bez razloga.

Antonije pak brani g. Katalinića, jer da poznaje dobro hrvatski i da „nikad nije ponovio jedan razred dvije godine“. Za ovo zadnje nek se obrati na njegove saučelnike a radi prve stavke uvjeren je svatko, koji je i jednom progovorio hrvatski sa g. Katalinićem, da on službeni jezik občine poznaje sasvim slabo. Antonije mora da tako piše, jer tako hoće gospodari da mu, „djetići“ oko „Slobode“ mora da po svojem programu govore i pišu neistinu.

Iz grada i pokrajine.

Budući nadzornik poljodjelstva. Pišu nam iz Splita: Drži se za stalno, da će današnji nadzornik poljodjelstva I. pl. Zotti biti skoro umirovljen, a ovdje seraznose viesti, da bi mjesto njega imao doći upravitelj poljodjeljske škole u Spljetu I. Šlaus. Teško će što vjerovati ovoj viesti, da bi ovaj upravitelj mogao zauzeti ovo vrlo važno mjesto. Ne samo da nije učio poljodjelstvo, da se u isto ne razumije, nego ne poznaje niti jezika, a koliko je sposoban docet poljodjeljska škola koja je toliko napredovala, da se drži da će ju ili zatvoriti ili premjestiti. Teško našem poljodjelstvu, a i celom vladinu radu kad bi ovaj čovjek došao. Pošto se u Dalmaciji nemogućnosti razne događaju, moglo bi se i ovo čudo dogoditi. Čuje se da ovaj upravitelj riedko je sedmicu u Spljetu, već da neprestano trčkara iz Beča u Zadar i obratno, što se dovodi u savez s ovom kombinacijom.

Procjena elementarnih šteta. Ovo dana objavljena je u skradinskoj občini procjena šteta nasljed elementarnih nezdoga. Povodanij u noći od 30 rujna na 1 listopada uništio je onu občinu. Izuzev sela Vačane, Piramatovce i Smrdelj, polovana je nario šteta za K 382.081. Ako se pak uračuna šteta usljed suše, to se sa stalnošću može utvrditi, da je občina skradinska ove godine pretrpjela štetu od preko jednog milijuna kruna. Ono pučanstvo očekuje od nadležnih faktora, da mu činu prije poda brzu i izdašnu pomoć. Za preporučiti je, ako kakva pomoć dođe, da ju se daje u sigurne ruke, da sam nastadrati budu imali udjela.

Šteta za občinu šibensku procijenjena na 494.000 K.

Pokrajinski školski nadzornik u Kninu. Pišu nam: Za svoj boravak u Šibeniku zaleto se dneva 7. t. m. presvjetli Dvor. Savjetnik c. k. pokr. škol. nadzornik Antun Ströll i do starodrevnog Knina, te je pregledao amošnju žensku i mušku školu. Istom ljubavju, kojom je posjetio ove škole, a osobito mušku u kojoj je i on nekada učenicom bio, popeo se je i do vrha kninske tvrđave, a da i još jednom pozdravi onu vrlat, gdje je dobar par godina svojeg djetinstva prošao.

Iza pregledbe škola, upravitelj je kniškim učiteljima dirijvu besjedu hvalačih njihov rad i bodrečih ih na dalnje djelovanje. Ganutim glasom zahvalio mu se je kniškini nadučitelj Vicko Dorbić pridružujući se u ime učiteljskog zbora vrućoj molbi čedokupnog učiteljsva pokrajine, da i nadalje ostane na čelu njihovu.

I zbilja u ovim najkritičnijim momentima odstupom presvj. Strölla učiteljsvo bi izgubilo otač, vodju i branitelja svoga, jer on nije samo preporoditelj dalmatinskog školstva, već i oduševljen branitelj, brižan otac i pravedan starelšina našeg učiteljsva. Ako imademo uređeno i unapredjeno školstvo kod nas, to je jedina zaslug presvj. Strölla, jer je ona osnova njegovo djelo, izvedeno u ondašnjim granicama financijanstva pokrajine.

S toga odstup presvj. Strölla za učiteljsvo, koje ostaje kao odsječena grana, nenadoknadivi je gubitak, pak bi samo glas da vrl i mili starelšina i nadaje na čelu dalmatinskog učiteljsva ostaje, mogao raz-

veseliti, obodriti i oduševiti naše i onako mukotrpnno učiteljsvo.

Driš, 8. prosinca: Naše rodoljubno svećenstvo dekanata driškog odpravilo je srdačni pozdrav našem novoimovanomu biskupu. Presvjetli biskup odgovorio je našim vrlom i revnom župniku O. Anti Bilioniću ovako: *Mnogopoštovani dekan Bilioniću - Driš.* Harno zahvaljujem na čestitke Vaše i svećenstva dekanata. Dobri Bog odvratio Vam svako dobro. — Pappafava.

Šimetina Garda u Kaštelima. Primamo iz Kaštela 8. prosinca: Pred kratko vrijeme bio je osudjen na dva mjeseca tamnice radi zločina teške tjelesne ozlede občinski prisjednik Ivan Pensa, koju je nario našem ptišaši Matu Budanku i sada kaje svoj grijeh u uzama spljetskih tamnica.

Otrag nekoliko dana bio je osudjen na 15 dana zalovra u jednoj, u drugoj parnici na K 120. globe, Šimetino desno krilo občinski vijećnik Ivan Radun-Manjater radi potvora i napadaja na naše pristaše Jelinica i Klarića.

Jučer pako pred porotnim sudom osudjen je na šest godina teške tamnice Roko Katinac, koji je ubio našeg mladića Marina Bilušca.

Ovo je onaj Katinac koji je kod Šimete bio pozvan da pjevanjem zasladjuje večer predsjedniku dalmatinskog sabora Dr. Ivčeviću, kad je Ivčević bio za vrijeme izbora gostom Šimetinim.

Evo kakav cvjet okružuje našeg načelnika Šimeta!

Kad se čovjek vozi dalmatinskom željeznicom. Priča nam jedan očevidac: Vozio sam se ovo dana željeznicom od Šibenika do Perkovica, a u istom razredu vozio se i g. Jakov Zaninović, obrtnik iz Šibenika. U kolima bio je propuh, jer prozor bijaše otvoren. Konduktiera nije bilo blizu sve do Perkovica. Zato je moj suputnik sam kušao prozor zatvoriti, ali nije mu pošlo za rukom. Kad je to ponovno pokušao, prozor se razplu i rario ga. G. Zaninović morao je da plati štetu, jer mu na Perkovicu rekoše, da nije smio dirati u prozor.

Drugi riečima, ljudi morali bi, čekajući konduktiera, i krknuti, a sve radi nehaja željezničke uprave, koja će nas valjda domalo voziti u kolima bez krova.

Spljet, 8. prosinca: Mjestna „Sloboda“ nastoji svim silama, da što bolje pogodi svojim otrovnim strijelcima g. Vinka Levičnika, profesora risanja c. k. velike realke. Nije se čuditi, sada je red obroriti i sasuti sve moguće osvade proti ovom vriednom i dobrom profesoru. Svi su, mal da ne, okusili gorkih demokratskih laži i izmišljotina, zato neka se ni malo ne čudi sada g. Levičnik, Slovenac, da mu predbacuju nešta što bi se sramili i crnci iznašati pred publiku. Barem radi učenika nisu to smjeli, pa sve da je i istina što „Sloboda“ piše.

Mi s naše strane žvu prepporučamo dobrom i vriednom g. prof. Levičniku, da se niti najmanje ne osvrće na laži demokratske „Slobode“, koja je navikla tom zanatu, jer u našem gradu i vani malo je tko ostao a da se ona nije očesala; a neka znade, napadnuti su zaista uvijek bili čestiti, pošteni i ugledni ljudi. Bolje da vas je napala, g. profesore, nego da vas hvali! Možda opet „Sloboda“ bude pitala oprostjenje za uvriede i laži što ih je bila naniela raznim čestitim ljudima; nego, od tada je prošlo nekoliko godina, a mogla bi „Sloboda“ nanovo to učiniti, jer njezinim odurnim i lažljivim pisanjem dobro bi i plemenito djelo učinila, kad bi opet pitala oprostjenje napadnutim, a svoje izvjestitelje upozorila, da će izdat njihova imena ako budu lagali, izvračali i sumnjicali. Na to neka se odluči „Sloboda“, a ostavi Slovenca g. Levičnika i druge profesore, koji vrše svoje dužnosti i bez laži i žučljivosti „Slobode“.

Predaja duhana u Drišima. Primamo iz Driša: Dne 4. ov. m. dovršena je ovdje predaja duhana. Uza svu škrtost povjerenstva, ipak je izdato 153.000 K i nešto više, dok nagrada od 20.000 K sledit će kasnije. Sami odlomak Koprno-Ljubošine primio je za duhan 14.000 K. Evala našim Koprninjem te živili sa svojim velevidnim i zauzetim župnikom O. Šimom Perkićem.

Naš prilog. Današnjem broju prilazemo prilog „Franjevac župnik pogledom na seoske blagajne“.

Marko Markovina
S p l i t
Telefon 93.

Skladište i Zastupstvo
Peći i šparherda,
Eternita
Cijevi, dimnjaka i pločica
keramike
Stakala prostih i ornamentalnih
Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d.

Hrvatska Tiskara
(Dr. Krstelj i drug) — SIBENIK
Izrađuje najmodernije tiskarske radnje.

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

PRODAJEM SVAKOVESTNIH KOZA NA MALO I VELIKO. PRIMAJU SE I PISME NEARUČBE IZ VIANA UZ POUZEECE, A PIZNATIM I SE I BEZ POUZEECA DO IZMINUOGA UTAJENOGA ROKA IZPLATE. IMAJEM VELIKU ZALIHU GOTOVIH OPIELA I RADIONIKU SVAKOVESTNE OBUČE I OPANAKA. IZRAĐUJE SE BRZO I TAČNO PO NAFINIJEM I NAJMODERNIEM SISTEMU. PODPIŠANI SE OSOBITO PREPORUČUJE GG. GINOVINCIMA, C. KRALI, VOJNICHTVU, URUŽNICIMA I FINANCIJAL. STRAŽARIMA. PRODAJE SE TAKODER I NA MIESEČNE OBRKE.

AUGUST ŽIGON — SIBENIK.

Jeste li bolesni?
Badava
saobčujem svakome, kako sam ja od dugogodišnje bolesti na plućima (sušice, upale grla i zadnje) ozdravio. Ne tražim za to nikakove odbiete. Činim to samo, pošto sam za moje bolesti, kada su svi za me bili izgubili svaku nadu, bila odučila, ako nadjem sredstvo mom spasu, da to objavim na moj trošak u svim novinama. Gospođa F. Krizek, Prag II. — Br. 2007. (Ceska).

Sliedi na četvrtoj strani

BRZOJAVI „HRVATSKE RIEČI“

Izgon Talijana iz Turske.

Carigrad, 9. prosinca. Porti je odlučila izgnati sve talijanske državljane iz svih utvrđenih mjesta turskog carstva.

Bugarska se naoružava.

Sofija, 9. prosinca. Bugarska tjera dalje se naoružavanjima. Talijanski častnici pripomažu joj u tom poslu.

Srušio se most.

Petrograd, 9. prosinca. Most Kazana uslijed smrznuća srušio se kod preko Volge. Potopilo se 200 osoba.

Odetup francuzkog ministra vanjskih posala.

Pariz, 9. prosinca. Ministar vanjskih posala De Selves izjavio je, da će doskora demisionirati.

Revolucija u Kini.

London, 9. prosinca. Ustaše zaključuje ustrojiti vojničku vladu, koja bi imala voditi državne poslove kroz dvije godine.

London, 9. prosinca. Ustaše traže odlučno, da dinastija Mandžu bude svrgnuta.

Vojna reforma.

Beč, 9. prosinca. Ratno ministarstvo dementira vijesti, kao da će u zakonskim osnovama o vojnim reformama biti kakvih promjena.

Deficit proračuna Praga.

Prag, 9. prosinca. Deficit proračuna grada Praga za g. 1912 iznosi 6 milijuna kruna.

Uapšeni radi špijunaže.

Poznanj, 9. prosinca. Stražmeštar Schröder uapšen je skupa sa svojom vjerenicom u času kada je snimao planove utvrda.

Eugen Pettoello

Priobar satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineških srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovinju.

Dragi ilustrovani oštit. Tvorničke stalne ošite.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

Grubišić & Comp. u Šibeniku

Održavnost i stovarište za umjetno gnojivo

CALCIUMCIANAMID-A

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia).

Upute i razjašnjenja o uporabi na zahtjev badava i franco.

Ženske

koje hoće, da očuvaju svoju kožu, naročito od ljetnih pjega, a koje hoće da dobiju i da održe meku kožu, neka upotrebjavaju kod pranja samo **STECKENPFERDOW SAPUN** od ljetanovog mlieka (Znak Steckenferd) od **BERGMAN & COMP.** Tetschen a. E. Komad stoji 80 para, a dobije se u svim ljekarnama, drogerijama, par-tumerijama itd.

Hrvati!

Sjećajte se Družbe

SS. Ćirila i Metoda.

Dardanelsko pitanje.

Carigrad, 9. prosinca. Viest, da je turska zabranila ruskim trgovačkim ladjama noću prolaz kroz Dardanele, dementira se.

Protiv skupoci.

Pilzenj, 9. prosinca. Češki gradovi zaključioše poduzeti akciju protiv svjed. rastućoj skupoci.

Prelaz preko Tunisa.

Pariz, 9. prosinca. Francuzka vlada zabranila je talijanskim častnicima prelaziti preko Tunisa u Tripolis.

Kretska pitanje.

Kaneja, 9. prosinca. Ovdje je položaj vrlo ozbiljan. Pred gradom nalazi se ruski krstaš „Chivinet“, koji je pripravan da zaprijeti, da Krečani podju u grčki parlament.

Atena, 9. prosinca. Grčka je vlada zaključila kretske parobrode zadržati u pet-dnevnoj karanteni, da tako zaprijeti politajni dolazak kreitskih deputiraca.

Češki radikali protiv vladi.

Beč, 9. prosinca. Češki radikali zaključioše povesti najžešću opoziciju protiv čitanju proračunskog provizorija.

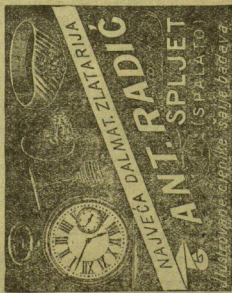
Izvjeshujte „Hrvatsku Rieč“!

Operez!

Družtva „Papar Abadie... Pošto se u posljednje vrieme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i ljubljenih tultjica

RIZ ABADIE (Riz doré) molimo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime Abadie, koje se nastoji sa raznim drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupati.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“.

Vrućina i žedja ...

Oslabljen i umoran

postane svaki, koji si u vrućim danima gasi žedju sa vinom ili pivom.

Veselje za rad i jakost

očuva si pak svaki, tok popije za ugašenje žedje čašu ohladjene kave „ENRILO“.

Ovaj „Enriilo“ zavrtetak se pripravlja na posve jednostavni način. Uzmi u 1 litru vode 2 pune žličice (10 grama) „Frankovoga“ kavinog nadomjestka „ENRILO“, pusti to 5 časa dobro kuhati; kod 1. vrijetanja 1 put izmješaj, pusti zatim 3 časa, da se staloži, odlij zavrtetak, pridometni nešto sladora, te pusti, da se sve to ohladi.

1 litra te ukusne kave „ENRILO“ stoji sladorom zajedno samo

2-3 p.

Ako se sa mliekom

gorka pije, jest kava „ENRILO“, (6 grama na 1/2 litre vode) izvrsnan zajutrak, a takodjer i večera

Ova kava „ENRILO“ proizvadjaa se jedino u tvornici HENRIKA FRANKA SINOVI U ZAGREBU, a dobiva se u svakoj trgovini specerajske robe.

Bolestni na plućima, na grlu,

- - na zaduhi - -

Tko hoće da se rieši plućnih bolesti ili grlobolje, pa i u težem stupnju, tko hoće da ozdravi od zaduhe, ma kako ona bila stara i činila se neizlječivom, neka se obrati na **A. Wolffsky** Berlin N. 37, Weissenburgerstrasse 79. Mnogobrojne zahvale daju jamstvo za uspjeh njegovog liečenja. — Knjižice badava.

Hamburg-Amerika Linie

Izravna njemačka vodna pruga sa brzim i peštanastim parobrodima.

Odprema putnika

sve strane svijeta

naročito na programima

Hamburg-Newyork
Hamburg-Philadelphia

na

Hamburg-Argentina
Hamburg-Brazilija
Hamburg-Canada
Hamburg-Cuba

Hamburg-Mexico
Hamburg-Afrika
Hamburg-Engleska
Hamburg-Francuska

Zabavna pomorska putovanja.

Putovanja oko svijeta, vožnje na Indu, u Indiju, u Japan, u Sjevernu Ameriku, te vožnje po sredozemnom moru. Putovanja na Sjever do Boreahama, na sjak Island, na sjeverni kap i Spitzbergen.

Vodite po Niti.

Upute se šalju i daja bezplatno.

Hamburg-Amerika Linie,
odlo za putnike, Hamburg.

Zastupstvo u Trstu: Hamburg-Amerika Linie,
General. agentura za Primorje, Via Poreporella.

MALI OGLASNIK

ZA JEDNO UVRŠTENJE OD 3 REDKA U „MALOM OGLASNIKU“ PLAĆA SE 40 PARA; ZA SVAKI DALJNI REDAK IO PARA VIŠE. ZA VIŠEKRATNO UVRŠTENJE POPUST. — PLAĆA SE UNAPRED.

TKO ŽELI KAKOVU OBAVIEST GLEDE NAŠIH OGLASNIKA U „MALOM OGLASNIKU“ DOBITI ČE ODGOVOR SA MOJOM ONDA, AKO NAM PRIPOLAŠE MARKU ILI DOPISNICU ZA ODGOVOR.

NA QBALI jedno pomjেকে za iznajmljivanje Obaviesti, daje uprava našeg lista.

Šeširi za gospodje veoma liepi uzorci, tek pripjeji, uz smiješan cieac, dobivaja se kod Anastazije Carbonelli. — Šibenik.

Kuća u Varošu, na tri poda, sa sviljom, prodaje se obratni se na upravu našeg lista pod brojem 130

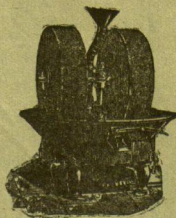
KUĆA dvokatna u prizemlju više kornba i dvorište (ohula), u neposrednoj blizini mora, na liepom položaju na početku Ducea, prodaje se. Informacije daje uprava našeg lista pod brojem 127.

HARMONIUM, sa tri registra, skoro nov, prodaje se. Obaviesti daje uprava našeg lista.

Gospodjica Traži mjesto gaudierice u samostalnom gospodarstvu u linim poslovima, imade 24 godine. Adresa u upravi Hrvatske Rieči pod F. II.

Siena dobrog lievadnog imamo na prodaju u većim količinama. Možemo lijevovati prečano u balama, tranko Mostine, Vodice ili Skradin prema sporazumu. Cene umjerene. — Uprava Gospodarstva Hrvatske Rieči.

STANOVE I SOBE traži i iznajmljuje „Mali Oglasnik“, Hrvatske Rieči“.

ULJARSKE STROJEVE KAO I PODPUNE UREDJAJE U SVAKOJ IZRADBI, NAJFINIJA IZVJEŠĆA, VINSKE PREŠE, SVE VRSTI MOTORA, MLINOVA I GOSPO-
:: :: DARSKIH STROJEVA :: ::

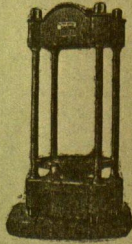
RAZAŠILJE

EMANUEL I OSKAR KRAUS

:: TRST, VIA S. NICOLO Br. 2. ::

BRZOJAVI: CARAU, TRST — TELEFON Br. 2066.

Posjećivanja po našim inžinirima, proračunici nacrti i badava.

Ljekarnik

A. Thierry-a Balsam

Sve pravi sa sastavljenim sastojcima odabranim. Zak. zastiteno

uvodivši, opoznašiti predstavlja balsam sa slatim i toplim mirisom, koji je najviše koristan u liječenju svih vrsta reumatizma, migrene, glavobolje, bolova u mišicima, kataru u grlu, bolovima u prsima, bolovima u leđima, bolovima u zglobovima, bolovima u vratu, bolovima u rukama, bolovima u nogama, bolovima u stopalima, bolovima u prstima, bolovima u kralježnici, bolovima u vratu, bolovima u leđima, bolovima u rukama, bolovima u nogama, bolovima u stopalima, bolovima u prstima.

125 mililitri, 250 mililitri, 500 mililitri, 1 litra, 2 litra, 3 litra, 4 litra, 5 litra, 6 litra, 7 litra, 8 litra, 9 litra, 10 litra.

LIJEKARNIKA
A. THIERRY-a
samo prava
STOLISNA
MAST.

ponuditi i siguran isplak kod rana, prijevra, oštećenja, otušanja, odmrzavanja i tuda sve strane vrste, te većinom posljednje bolne operacije. Lieči ma kako stare rane itd. 2 tuznje stig. K 390

Glavni izvoz:
Cijelovita k Angliju, Italiju, Austriju, a
u Preradi, Hrvatskoj.

Dobiva se stare u svim ljekarnama. Na veliko u svim mednarodnim anglojnim trgovinama.

OGLAS.

Javljamo P. N. općinstvu da smo već započeli radom u našoj modernoj krojačnici na obali kod Hotel de la Ville, pod upravljanjem i krojenjem modernog krojača, koji može poslužiti svakovrstnim rezanjem.

Cijene su štofe i izradbe odijela veoma umjerene.

Primaju se naručbe za štofe i odijela i iz vani.

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala u Šibeniku
PAŠKO RORA I DRUG.

„Djački Dom“ u Zadru

KONVIKT

Prima učenike srednjih škola na stan i obokrbu (vrlo dobra hrana, stan udoban, pranje, čišćenje, krpjenje, nadzor, poduka u svim predmetima itd.) uz mjesečni honorar K 70.

Ujedno primaju se učenici pučkih škola u pripravnici tečaj za srednje škole (gimnaziju, realku itd.) Za uslove obratiti se ravnateljstvu.

Pravila šalju se bezplatno.

Ravnateljstvo.

... PAPIRNICI ...
IDE sv. LUCIJA I sv. NIKOLA
IGRAČKE — DAROVI — IGRAČKE.

ARTUR GRIMANI I DRUG — ŠIBENIK.

VANJSKE NARUČBE UZ POUZEĆE, NA IZBOR.

BLIŽA SE BOŽIĆ

URESI ZA DRVCE — DAROVI — URESI ZA DRVCE

NAŠI DOPISI.

Klis, 5. prosinca: Dosta smo mučali, ali više se ne može od zuluma dra. Joze Čuka. Ravnih je šest godina, da nas dr. J. Smoldak pl. Čučki (tako Klišani pridjevkom zovu Smoldakovu obitelj) podjarni pod svoj plug, misleći: Klišani su dobri, dobro će potezat, Klišani su marva! Tako on krsti nas, ako mu se i u najmanjem uzprotivimo. Mislio je, ja sam Čuk, poput ču se na batinu, a Klišani će kao lude pitice kupit se oko batine. A zašto se dre. J. kupe ptice oko batine? Da se ru-gaju Čuku. Milo mi te je, ali se kao pravi Čuk nasamaro! Na Klisu je čiči zrak nego u Spljtu! i ako te je protivinom uvjeravao kliški klobučar, dobri poznavao obćinskog pravilnika, koji bit „e naučio, mora li se i pravašim pokazati izborne spise. Jadni klobučaru! Teško klobuku na ludoj glavi.

Mobile će Čuk, da privuče Klišane u demokratsku stranku, najprije navali na gulikožu, kravoždera i prvaka iz Mojanke Perkočića, tako bar nazva u nevinosti „Pučkoj Slobodi“ počeo napadati sve i svakoga, grđit svećenstvo, napadati vjeru. Kud ćemo ovo, dr. Čuček? počeo njeki. Klišani proti crkvi, Klišani, koji za četiri sto godina braniše Krst častni i slobodu zlatnu, Klišani predizije krčanstva? To ne! Kosti bi se djedova naših u grobu okrenule i nas proklimate, kao što prokleše i dra Čuka.

Još jednu ljepšu: Ja ću srušiti obćinu, zbacit stare narodnjake, krvopije itd. Čekasmo i na veliku nesreću dočekasmo. Čaca splitkih Dujčića združi se sa starom upravom, poraziše bratski žlice ili bolje varjače da zajedno kusaju iz obćinskog čanjka. Ježuri te hvataju, kakvi su to ljudi, gladno, golo, bosu, s koca i s konopca, sreća, ako nas žive ostave. Tužni mi stupimo svi u pravašku jedinu pravu stranku i pokazasmo zube na izborim, utjerasmo im strah u kosti. Reći ćete: a kako izgubiste? To ćete, dobio obćinski pečati! Uzkrsnuli mrtvi po razgovoru kravoždera Vice i klobučara, pridobi štada ferata i dimnjaci fabrike cementa. Dobiše, jer nas izdade na vjeru Maca s Dugopolja, koji prevari i rođenog strica.

Za danas dosta! Poručujemo gosp. zastupniku dru. Dulibiću, da on nas zastupa i brani i je čovjek od oka. Kad nam je govorio na Klisu, kažu ovdje, suze su nam dolazile. Njemu ćemo se obraćati, a dr. Čuk nek zastupa čuke, kojih nema na Klisu nego samo jedno gniezdo u Grlu. Drugi put više, šire, očitiše, odapet ćemo s Klisa top na Palacinu u Splitu, u kojoj se ugniezd Čuk.

Ston, 6. prosinca. Naš budalini Tale podigao se da u „Crvenoj Hrvatskoj“ od 25 p. mj. pobije fakat istiniti, ne dokazivanjem, već odgovaranjem, te se vidi da mu se je to u krv zasjeklo.

Misli jadan da je mudar, a tamo je kao puran, glavom vije nosom rije, ali slabo gadja. Ja sam ono iznio, nek bude zabilježeno u izbornoj kronici Stona.

Sva pogovaranja proti onom, na koga Tale, cilja neće učiniti ništa kod onih koji ga poznavaju.

Obtuženici su znali, moj mudračke, da se ne može kazniti denuncijant, jer kad bi toga bilo, nebi bilo denuncijanata, a države bi više trošile za tajnu policiju. Nu njima nije bilo do osude, već da se sudbeno dokaže tvrdnja Sima Ljubana, o kojoj su oni dvojili, pak su iztjerali vuka i upoznali lu-ku siavicu.

Na poslijetku preporučim moj Taleonom nadučitelju, da za ovu godinu izpusti iz programa analitetski tečaj, te neka to vrijeme upotrebi u proučavanju uljudnika, jer ga je njegovo nepoznavanje više puta dočeralo do suda, a tad mu se neće pjevat po Stonu: „Nastala je huka, buka, osto meštar bez klobuka“.

Još o „slozi“ Hrvata i Srba u Vrlici. Na članak pod ovim naslovom u br. 590 našega lista srbska zemljoradnička zadruga u Vrlici šalje nam slijedeći izpravak: „Nije istina da je Vitezu Kulišiću uspjelo svojega sina Mirka Kulišića imenovati za predsjednika ovdajšnje Srpske Zemljoradničke Zadruge; nego je istina da su svi zadrugari na javnoj skupštini dana 1. j. Marta 1909. jedva d-molili g. Mirka Kulišića da se te časti i spojene brige i truda primi, a to radi odabrani osobni i patriotski svojstava i sposobnosti koje odlikuju g. Mirka Kulišića, dok je njegov otac Vitez Kulišić imenovanju sina Mirka posve protivan bio i to jedino radi zaposlenosti kojom je opterećen oko domaćeg poljskog i trgovačkog rada“.

Od gosp. pak Sima Kulišića primamo slijedeći izpravak:

Nije istina, što je navedeno u dopisu iz Kieva štampanom u br. 590 „Hrvatske Rieči“, da je velika zagonetka kako Stipan Toičić može držati krmu ne na svoje, nego na moje ime; nego je istina svakome poznata da ja uživam dozvolu krmarenja u Kievu i da sam zakonitom dozvolom postavio Šipana Toičića svojim poslovačem za istu krmu.

Nije istina da sam dobio dotičnu dozvolu namještanja krmu u kući Šipana Toičića niti onu njegova postavljena mojim poslovačem od strane Poglavara g. Rocco; nego je istina da sam obadviije dozvole, nakon strogo zakoniti izvida i postupka dobio od bivšeg c. k. kot. Poglavara g. Callebić-a, a to na šest mjeseci prije nego će doći na upravu Kotara današnji Poglavar g. Rocco.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik:
JOSIP DREZGA.

VELIKA ZLATARIJA GJURO PLANČIĆ

VIS - - STARIGRAD - - VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA

„ ŠIBENIK. „

Pokućstvo

solidno i ukusne izradbe
može se dobiti uz veoma
nizke cene samo kod
dobro poznate trgovine
A. DELFIN, Šibenik.

tapetarska i devodjeljska
- - radionica - -

„DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1911. slijedeće glavne prupe:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati pos. odne povratka svake subote u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne; povratka svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne; povratka u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslie podne povratka u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trstasvake sriede u 5 poslie podne; povratka u utorak u 6 sati prije podne.

Trst—Metković D (trgovačka)
polazak iz Trsta svake nedjelje u 3 sata pr. pod. povratka svake nedjelje u 2.30 poslie podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslie podne povratka svaki četvrtak 8.30 prije podne.

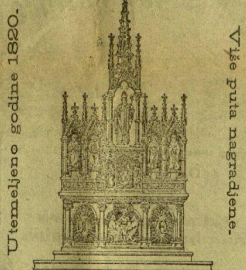
POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudgje
naše igraće karte

„PRIMORKA“

Prva slavenska tvornica
igračih karata u Ljubljani.

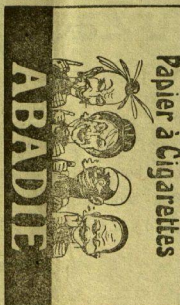
INSAM & PRIMOTH
St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Šiparske radnje iz drveta za crkve

Kipovi svetaca, oitari, propovjedao nice
križni putevi, razpela, jaslice itd.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa
škrinjom, ne plaća naručitelj.

Papier à Cigarettes
ABADIE

Kako da se očuvamo od želudačne bolesti?

Sa želudačnom bolesti u današnje vrijeme jako mnogo ljudi boluje, a da se tome predu-sretne preporočam u zgodno doba uporabu

Dra. ENGEL'schen NECTAR

oji okrepljuje želudac i omogućuje dobru probavu, te čini svakoga podpuno zdravim. Tko dalje eli očuvati svoje zdravlje do najviše starosti, neka upotrebljava izvrstno i hvaljevredno sredstvo:

Dra. Engel'schen Nectar

Ovaj izvrstni Nectar proadjen je od sokva iz raznih bilina pa miešan sa dobrim vinom. Djeluje svojim sadržajem na svežost, jakost i probavu. Osim toga je izvrstan liqueur za želudac, odnosno želudačno vino i nema nikakve škodljive posljedice. Zdravi i bolestni mogu za poboljšanje zdravlja upotrebljavati. Nectar djeluje kod probave i prouzročuje pravijeje sokova.

Preporuča se osobito za one

Dra. Engel'schen Nectar

koji žele imati podpuno zdrav želudac. Nectar je izvrstno sredstvo proti želudačnom kataru, grčevima, boli i slaboj probavi ili sluzu. Isto tako NECTAR odstranjuje začepjenje, ukroćenost, koliku srčanu kucavicu, a daje mnogo bolju miroćnu, tek i ugodno spavanje, doćim bezsanicu, glavobolju i nervoznost uništava. Uslijed svoga djelovanja, NECTAR na daleko uživa dobar glas, NECTAR djeluje da si krjepak i veselo.

NECTAR se dobiva u bocama za 3 i 4 K u ljekarnama Šibenika, Sinja, Skradina, Drniša, Tiesna, Biograda na moru, Vrlike, Knina, Zadra, Benkovca, Kaštelstarog, Splita te u svim većim manjim mjestima Dalmacije i u cijeloj Austro-Ugarskoj.

Takodjer razasliju ljekarne u Šibeniku 3 i više boca „Nectar-a“ po originalnoj cjeni u sva mjesta Austro-Ugarske.

Čuvajte se patvorenja!

Zahtjevajte samo izključivo

Dra. Engel'schen Nectar

Naš NECTAR nije nikakova tajna. Sadržina ma je: Samsa 300, vinski žest 150, malinov sok 100, crveno vino 100, sok od jagode 100, sok od trešanja 200, stolinski 20, kumak jagode 30, palina 30, korčanski, amil, astropirac i druge biljke po 10, posliednina sve skupa.

Širite „Hrvatsku Rieč“!

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČER PROMETU; ESKOMPTUJE MJESENE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VREDNINE. DE-VIZE SE PRUZIMJU NA KULANTINJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE - - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-NICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVI-ZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT-NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - -

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA ANTE ZORIĆ - ŠIBENIK - (DALMACIJA).

Tvornica je uređjena sa svim potrebnim strojevima
Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama.
Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste.
Ciene su vrlo umjerene, te domaći potrošioći ne će
imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe.
se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

PRJE UPORABE

Dohiva se u drogariji
V. VUČICA
- - Šibenik - -

LJEPOTA I UMILJATO LICE postizava se kroz uporabu

AACHENER- THERMALOVOG SAPUNA

koji je ujedno najbolje sredstvo za očuvanje proti kožnoj bolesti

Dohiva se samo kod braće M. V. ŠKUBANJA — ŠIBENIK (Dalmacija).

Cijena jest za komade od I-e vrsti K 2-40
" " " " " II-e " " " 1-60

Cijena jest za komade od III-e vrsti K 1-40
" " " " " IV-e " " " -80

POSLE UPORABE

Franjevac župnik

pogledom na seoske Blagajne.

U prvim redovima koji počehše kod nas u Dalmaciji podizati blagajne po sustavu Raiffeisenovu bijahu župnici. Prvu takvu blagajnu zasnova veleč. Ivanišević, župnik u poljičkim Jesenicama, a drugu za Vrliku-Kievo župnici franjevci Barbić i Kotaraš. Od onog doba živo se stalo raditi, oko čega se je svim žarom svoje rodoljubne duše zauzimao pok. Dr. Srećko Karaman, nastojeći da se što više ovakovi, za narod korisni i za njegov ekonomski preporod nužnih ustanova podigne. Prvim predsjednicima novo utemeljenih blagajna bijahu župnici, koji su se i u rukovođenje istih najbolje razumjevali.

Ovaj po narod blagotvorniji rad župnika počehše novo reformatorni krivim okom gledati, te stadoše perom i tvorom raditi, da se župnici istisnu ne samo sa predsjedničkih časti, već dapače da nit članovima blagajne ne mogu biti, a osobitim se načinom ciljano na župnike franjevece tobože, da im to brani što su položili zavjet siromaštva.

Upravljajući blagajnom, da im to brani što su položili zavjet siromaštva. Ovakovo mišljenje nije ostalo bez svojih posljedica, te nadje odjeka i kod jednog C. K. Okružnog trgovačkog Suda, te se je nedavno zbio slučaj, da je jedan franjevac župnik primio odluku kojom mu se zabranjuje ne samo biti predsjednikom seoske blagajne, već dapače nijeće pravo da i članom iste bude i to stoga što je položio zavjet siromaštva.

Nu pošto nigdje u zakonu ne stoji što takova izričito upisano, proti neosnovanoj odluci cjelokupna uprava blagajne podnijela je na C. K. Prizivni Sud u Zadru sljedeći

Utok:

Slavnom C. K. Okružnom trgovačkom Sudu odio IV.

u SPLITU.

Za

Preuzvišeni C. K. Prizivni Sud u ZADRU.

Utok

Seoske Blagajne za štednju i zajmove u N. N.

proti odluci od 28/10, 1911.

Poslovni broj: 415/11.

Zad. II. 3.

Preuzvišeni C. K. Prizivni Sud!

Amošnja seoska blagajna za štednju i zajmove, registrovana zadruga s neograničenim jamstvom, obdržala je svoju glavnu skupštinu dne 30./7. t. g. sa dnevnim redom „Izbor novoga upraviteljstva“, na kojoj skupštini jednoglasno bijahu birani svi dosadašnji članovi uprave a za upravitelja župnik-franjevac N. N., kako proističe iz priloženoga u prepisu zapisnika Prilog A.

Amošnja uprava svojim dopisom od 5/8, t. g. stavila je pod znanja C. K. Okružnog trgovačkog Suda izbor novoga upraviteljstva, dotično potvrdu prijašnjega — kako proističe iz Priloga B.

Na ovaj dopis C. K. Okružni trgov. Sud svojim rješenjem od 28/X. 1911. Poslovni broj F. 415/11. — Zad. II. 3. Prilozi C. obavijestilo je amošnju upravu, da potvrdjivati sve članove uprave osim franjevca-župnika za upravitelja — nalazeć kroz 4 sedmicne dana novi izbor za upravitelja Blagajne jer tobože da je isti kao franjevac nesposoban upravljati sbog zavjeta siromaštva, proti kojoj odluci i rješenju ulaže se u cjelini kao nesnovanoj

na zakonu i pogriješno pravno shvaćenoj slijedeći

U T O K

Godine 1908. u mjesecu siječnju došao je u ovu župu N. N. za župnika franjevac N. N., koji je odmah prvih Svetkovina počeo puku predložiti kolika bi po njega bila korist, kad bi se zasnovala Blagajna, po sustavu Raiffeisenovu, i doistine konstituirao se je promicateljni odbor za izradbu pravilnika, komu odboru za predsjednika bio je franjevac župnik. Dne 16 veljače 1908. obdržana je prva opća skupština sa dnevnim redom „Izbor članova prvoga ravnateljstva“, te jednoglasno upraviteljem bijaše izabran župnik, kako proističe iz Priloga D.

Svojedobno nova uprava svoj izbor stavila je do znanja C. K. Okružnom trgovačkom Sudu u Splitu uz dotični Pravilnik Blagajne. C. K. Sud odobravajući Pravilnik odobrio je izričito i izbor nove uprave, a Ravnateljem župnika-franjevca, kako proističe iz Priloga E.

Kojim odobranjem isti upravljao je uz ostale članove uprave sudsno i pošteno, sa blagajničkom imovinom bilo bez ikijega prigovora.

Zadružna Sveza amošnju Blagajnu primila je pod svoje okrilje i za članicu, te podpuno pristala da bude upraviteljem franjevac-župnik.

Nakon svršenoga roka od 3 godine na ovogodišnju glavnoj skupštini biran je dne 30 srpnja ponovno upraviteljem župnik-franjevac jednoglasno. Ali C. K. Okružni trgovački Sud u Splitu svojom odlukom od 28/X. t. g. Pošt. broj 415/11 — Zad. II. 3. ne nalazi shodnim uzeti na znanje isti izbor, motivacijom, da je nesposoban upravljati blagajničkim imetkom kao franjevac koji je položio zavjet siromaštva, i kao takov da se je odrekao svih građanskih prava, i da ga se ima smatrati mrtvim, i za svaki javni rad. kao pokopanim; što doistine u stvar ločevitim i javnim činjenicam neodgovara.

Istina je, da je franjevac-župnik položio zavjet siromaštva, ali ne slijedi odade, da se on mora smatrati građanski mrtvim i lišenim svih građanskih prava. Pošto polaganjem zavjeta siromaštva on se obvezao prema društvu Reda, kojoj pripada, na siromaštvo: ali to ne može da ima za posljedicu pravnu obvezu prema trećemu, nego samo u toliko, u koliko je to izričito u zakonu predviđeno. A obveza jednoga franjevca nije nigdje u zakonu smatrana bezkriepostvom ili čak protuzakonitom, jer on uživa sva građanska prava, kao svaki drugi građanin u potpunom vršenju svojih prava, u koliko nije obzirom na njegov red u zakonu izričito navedeno — a osobito se ono može odnositi na franjevca župnika Provincije Presvetoga odkupitelja u Dalmaciji, koga zakon ne smatra mrtvim, jer ga država pripušta u javne službe, u kojima i teško odgovornim. Franjevci Provincije Presvetoga Odkupitelja, od nazad više stotina godina priznati su od same državne vlasti jasno i glasno kao jedan prvi činbenik u državi, uza sve što su položili zavjet siromaštva; a za takove su i priznati i vladavine Turska, Talijanska i Francuzka. Prilog Le Parrochie franciscane. Državnim zakonima utvrđena je povlast

bez zamjere, na c. k. vladu, koje spomenute časti obavlja i amošnji predsjednik, Prilog L.

II.

Franjevci župnici nisu građanski mrtvi jer im državni zakoni daju i izborno pravo glasa kao i svim ostalim slobodnim i živim građanima i to:

1. Franjevci župnici imaju pravo glasa u izborima za carevinsko vijeće.

2. Imaju pravo glasa po porezu lične dohodarine. Prilog K.

3. Imaju prava u općinskim izborima i policijskoj dohodarini i bez lične dohodarine, prema svojoj župničkoj službi kako glasi izborni občinski zakon § 1. toč. 2. sl. a) — veleč izričito: „redovnici na župničkoj službi“. Dapače tako im je pravo utvrđeno, ne gledajući, da li su ili ne pripadnici urođenijske dotične občine, već netom nastupe u kojoj občini župničku službu, postaju pripadnici iste imajući pravo glasa u I. tielu kako je presuđeno na utok fra Mihe Kotaraša c. k. upravno sudištedne 10./5. 1911. Br. 5376 ex 1911.

u. s.

4. Franjevci župnici mogu biti birani u općinska vijeća, gdje se upravlja i sa ogromnim imetkom općinara, te i o njihovu glasu visi koristna ili štetonosna uprava općinskoga imetka te — bivaju i članovi financijskoga odbora a i amošnji predsjednik je općinski vijećnik.

5. Franjevci župnici bivaju po pravu članovi mjestnih učionjskih vijeća, te često njihovi predsjednici, kao što je i naš predsjednik pri amošnjem učionjskom vjeću.

III.

Tvrđnja c. k. Okružnog trgov. Suda da franjevac, neimajući posjeda i nemoguć istim razlogalati, neima niti sposobnosti, eđa jamči za učinjene obveze prema vjeronikima, niti da može za eventualne štete odgovarati, nije temeljita. S razloga što, za moći bilo u kom pogledu dobro, pošteno i koristno upravljati tuđim, netraži se conditio sine qua non samo posjedovanje imetka već što je glavno traži se moralna garancija, koja se ima uzeti u obzir potpunim povjerenjem kod franjevca župnika.

Kad bi se absolute tražilo samo posjed za dobro, pošteno i koristno upravljanje sa tuđim, tad bi na stotine hiljade razne vrsti staleža ljudi morali izgubiti svoje službe i od gladi skapati.

Tko daje garancije stotinam hiljada činovnika pri raznim bankovnim zavodim, koji barataju novcem na stotine hiljade i na milijune, obveze naprama trećim sklapaju, a uze sve to, da im njihov imetak ne vriedi niti nekoliko stotina Kruna, pa što ih na takovom novčanom izloženju podržaje jest moralna garancija, vjera u njihovo poštenje i značaj.

Tko daje garanciju dobra i poštena upravljanja raznim državnim činovnicima, nalazećim se na novčanim odsjecima, gdje razpoložu na stotine hiljada i na milijune novca, na koji stepen podigli su se na hiljade ih kao puki siromahi ne imajuć svoga imetka, pa na čem se oslanja Država, da će pošteno sudsno i koristno upravljati, jedino na temelju moralne garancije.

Tko daje garancije na stotine hiljade i na milijune trgovačkim pomoćnicima

agentima hoji na milijune novcem svagano barataju, a posjeda ne imaju, dapače su puki siromahi, a ipak pušta im se rad oko novca, a na čemu, kako mogu pošteno upravljati kad neimaju imetka? Na tom što im se vjeruje u njihovo poštenje i moralnu garanciju.

Nu sve tri spomenute kategorije buduć da ruka voditelja novca neimajuć imetka, neimajuć odklen nadoknaditi eventualne štete, ipak ih se drži na novčanim mjestima, potpunim povjerenjem u njihovu moralnu garanciju a uza sve to se čuje po gdjejkoji da slabo vrši i mnoge upropasti — jerbo kad se nebi oslonjalo na javnom životu na moralnu garanciju, tad na neki način nebi se moglo društveno niti obstojati, te je upravo začudno, da kod svakoga bi vrijedila moralna-garancija, za dobru i poštenu upravu, samo zar da ne vrijedi za franjevca župnika, čovjeka u javnoj službi, po zvanju najuzvišenijem, svećenika Gospoda Boga, komu je posvećen, koji narod uči put istine, poštenja i dobrote, da se njega hoće jednim potezom pera učiniti mrtvim u javnom životu i građanski pokopanim. — To nemože da dopusti pravednost i građansko poštenje.

IV.

Proti franjevcu župniku kao upravitelju blagajne, kao da nebi mogao pošteno i obrezno upravljati, imali bi pravo dignuti svoj glas proti:

1. Zadružna Sveza u Ljubljani.

2. Članovi Blagajne.

Zadružna Sveza u prvom redu treba da pazi da li je uprava uredna, da može istoj svoj novac povje rovat, ona je ovu Seosku Blagajnu u svoje članstvo primila i svoj kredit otvorila. Prilog M. i koji sve članove uprave toli njezina predsjednika franjevca župnika uzela na ugodno znanje i odobranje. Dapače izričito želi, da župnici franjevci bivaju predsjednicim njihovih članica, uza sve što dobro zna da su položili zavjet siromaštva.

2. Članovi Blagajne u drugom redu, ako su svjestni da franjevac župnik nemože koristno i pošteno upravljati njihovom imovinom, morali bi dignuti svoj glas, i nebirati ga. Ali oni toga ne čine, već ponovno biraju svojim predsjednikom franjevca župnika, uza sve što oni znaju da je položio zavjet siromaštva i da imetka neima, podpuno se oslanjajući na njegovo savjest, poštenje i značaj, na moralnu garanciju.

A kad ova dva odlučujuća činbenika ne imaju ništa protiv našemu predsjedniku franjevcu, doistine ne bi imao se što protiviti niti c. k. okružni trgov. sud, pošto oni za njega nose jamstvo.

V.

Tvrđnja c. k. okružnog suda, da franjevac župnik ne može upravljati blagajnom, što ne bi mogao jamčiti za obveze zadruge prema vjeronikima, nije temeljita, a to s razloga, jer on ne čini nikada nikakovih obveza sam u svoje ime — već što čini u potpunom sporazumu uprave čini i za sve uprava jamči sa dva potpisa, kako u pravilniku glasi: „Uprava zastupa zadrugu sa svim pravima što joj ih daje zakon od 9. ravnoga 1873. D. Z. L. br. 70. i podpisuje za nju tako, da se pod zadrugu firmu podpišu dva člana uprave“ § 17. st. 6. Prilog N. Dapače predsjednik sam po sebi

ne može nikakvih obveza niti činiti „Predsjednik sam podpisuje pisma, kojim zadruga ne preuzima nikakvu obveznost“. § 21. str. 7.

„Predsjednik neposredno upravlja i nadzire zadružno poslovanje“. § 21. str. 7.

„Potvrde o primitim u ime zadruge, da budu valjane prema zadrugi, moraju bez iznimke biti potpisane od dva člana uprave“. § 24. str. 7.

„Uprava rješava stvari, koje na nju spadaju u sjednici, kojoj predsjedja predsjednik ili njegov zamjenik“. § 18. str. 7.

Pravilnik nalaže novac držati pod dva ključa — kako glasi „Uprava se brine da se sigurno po dva ključa čuva novac i ostali vrednosni papiri“. § 20. str. 7.

Po istaknutim §§ pravilnika posve lahko može da bude predsjednikom blagajne župnik franjevac, jer bi predsjednik po svojoj službi najmanje bio odgovoran sam po sebi.

VI.

Tvrđnja c. k. okružnog suda, da franjevac župnik ne može biti upraviteljem blagajne, što ne bi mogao odgovarati za eventualne štete, nije temeljita. Pošto za eventualne štete odgovaraju svi članovi jedan za sve svi za jednoga — jer je blagajna zasnovana sa „neograničenim jamstvom“, a članovi blagajne birajući slobodno i svojevoljno franjevca župnika svojim predsjednikom, tim *ipso facto* poduzimlju za njega oni nadoknaditi skupno njegov dio na pokriće bilo kojekakih na-

stalih šteta, koje bi nastale iz pomanjkanja celokupne uprave (jer po pravilniku on sam ne odgovara za nikakve obveze, budući da sam ne može iste da sklapa).

Pa sve da ovoga i nije, *dato non concessio*, da se po predsjedniku franjevcu župniku sluči koja eventualna šteta vjerovnicim, bi li ostalo i sa njegove strane nenadoknadjeno? *Ne bi* — pošto ima tko bi i za njega štetu nadoknadio.

Franjevac župnik on nije bezpravno čeljade, već je isti član javno poznate Provincije Presvetoga Odkupitelja u Dalmaciji, koji ne preuzima časti predsjednika bez znanja i privole svojih starešina, kao što ju je dobio i naš predsjednik-upravitelj. *Prilog O.*

Franjevac župnik je nadalje i član samostanske obitelji, a samostani ove Provincije dozvolom Sv. Olaca Papa i c. k. Vlade posjeduju imetka i nepokretnih dobara, te i od svoga samostanskoga starešine dobiva uoblašćenje bivati upraviteljem blagajne, kao što je i naš upravitelj dozvolu zadobio. *Prilog P.* Te u slučaju može bitne štete nebi društvu ostalo nenadoknadjeno, koli od Provincije toli od samostana.

Franjevac župnik nije bezpravno niti mirtvo čeljade jer izplaćuje razne dugove, kao što isplaćuje i globe udarene mu toli sa strane Političke toli Sudbene. Godine 1909. župnik franjevac N. N. bio je od c. k. Okružnog Suda u Splitu radi izbornog prekršaja osuđen na tamičnu nepromjenjivu na globu. Isti čini molbu na Njegovo Ve-

ličanstvo Našega Premilostivog Cesara i Kralja Franju Josipa I. da se milostivo osuda anulira i pomiluje. — Molba djelomično uslišana, tamičnu oslobodjen, na isplatu globe od K. 200 osuđen uza sve što je položio zavjet siromaštva globu je isplatio, što i ovo očito dokazuje da franjevac župnik nije građanski mrtav.

Napokon franjevcu župniku uza sve što je položio zavjet siromaštva, dozvoljeno mu je nositi časti na upravi blagajna i po uoblašćenju Sv. Oca Pape Pia X. koje uoblašćenje ima i amošnji upravitelj blagajne. *Prilog F.*

Sva prepostavljena očito dokazuju da franjevac župnik može biti članom privrednih i gospodarskih zadruga, a po tome i njihov član uprave, dotično predsjednik § 2. zak. 9 travnja 1873 D. Z. L. br. 70., tvrdi samo, da privredne i gospodarske Zadrugne mogu biti ustanovljene sa neograničenim ili ograničenim jamstvom njihovih članova. Iz ovoga sledi, da prema trećim ukupnost zadrugara jamči sa diom ili celim njihovim imetkom bez ograničenja, ali nipošto ne sledi odatle, da pojedini koji član nemože biti i bez imetka samo kad ima civilnu sposobnost, da bude članom zadruge, a ova prepostavka, kako proizlazi iz navedenih, opstoji kod amošnjega franjevca predsjednika, jer osim što se nemože smatrati bez ničesa, on posjeduje potpunu civilnu sposobnost za sklapanje obveza — te doistine može biti zadrugarom, a dosljedno tomu, može biti i članom uprave dotično upraviteljem.

I bez obzira na okolnost, da se njegovu potvrđenju kao upravitelja ne opire njegova civilna sposobnost, ne opire se tomu po statutima blagajne niti okolnost, da bi amošnji predsjednik i bio bez imetka, na tobožnju štetu prema trećima i samoj blagajni; kako je već istaknuto po Pravilniku blagajne pravovaljano sklapanju obveze i druge pravne poslove, *ne upravitelj* — nego dva člana uprave, koji dakle solidarno nose eventualnim štetam odgovornost, a upravitelj samo da potpisuje upravne poslove bez ikakvih pravnih obveza. Upravitelj sam ne drži ključe blagajne nego 2 (dva) člana uprave, koji su opet solidarno odgovorni; zaključuje se da sa strane imovinskoga njegovoga položaja nemože da bude ikakve zakonite zaprieke da on bude zadrugarom i upraviteljem blagajne.

VII.

Glede naredbe da se u reviziji zadružnog pravilnika ispravi zadružni ugovor, u koliko po § 9 istoga zadruga za zajmove prima pokretnine u zalog t. j. da tjera zalagaoički obrt koji je tek koncesioniran, i za koji da bi se htjela dozvola političke vlasti, prigovara se s formalnoga gledišta, da bi u prvom redu zato bila nadležna obrtna vlast, kojoj je Pravilnik blagajne bio dostavljen na uvid, te pošto nije ista sa obrtnoga gledišta našla shodnim da što primieti proti ugovoru bjelodano sledi, da je u tom pogledu postao pravovaljanim, a kao takav, do sada je bio smatran i od

c. k. Okružnog Sudišta. Sa materialnoga s pak gledišta prigovara i ako u opće zadržana ne prima pokretnine u zalog, da time ona ne tjera nikakov koncesionirani obrt, jer se pod obrtom razumijeva ona djelatnost, koja teži za nekim dobitkom, a i kad bi zadruga primila za osjeganje izdanih zajmova pokretnine u zalog, to ona nebi nipošto tjerala kakov obrt, budući joj za to fali glavna pretpostavka za tjeranje obrta, naime težnja za dobitkom.

Na temelju svih navedenih dokaza predlaže se:

I.

Neka bude ukinuta pobijana odluka, i dozvoljen zatraženi upis priedlogom blagajne prikazanim 5 kolovoza 1911. bez ikakve promjene zadružnoga ugovora.

II.

Podredno neka se naredi upis ponovnoga izbora svih članova uprave blagajne bez ikakova *isključenja osoba* zatražen gore navedenim predlogom.

Od Seoske Blagajne registrovane zadruge sa neograničenim jamstvom.

Sinjska Krajina, dne 19 studenoga 1911.

Predsjednik:
franjevac župnik

Zamjenik:
N. N.

Članovi uprave:
N. N.
N. N.
N. N.